

Afrika | text
Lasse Lindström
| bild
Stina Boström

Ängeln Robban

har fallit i onåd

Du har läst, sett och hört mycket om Zimbabwe på sista tiden, om "Ängeln Robban", Robert Gabriel Mugabe som i 20 års tid har beskrivits som en fin och kultiverad man i västmedia, men nu som diktator och tyrann, antidemokrat och korruperad. Du har läst om de fyra vita farmarna som mördats under oron kring jordockupationerna. Men mindre om övriga tjugotalet zimbabwier som fått sätta livet till. Kanske du till och med kan minnas namnen på de fyra vita; de övrigas namn har inte nämnts.

Jag vill påstå att bilden av Zimbabwes problem är ensidig och förenklad. Att den är en beskrivning mer ur kolonial synvinkel. Att Sveriges regering sluter upp på den ena sidan i konflikten är oerhört. Helt i brott mot alla traditioner har Anna Lindh krävt Mugabes avgång. (Om det är en del av Persson omorientering av utrikespolitiken är en annan fråga.)

Mugabe är pressad. Han vill vinna de kommande valen, men

hans ZANU-PF-parti är för första gången hotat. MDC heter det utmanande partiet som beskriver sig som socialdemokratiskt, men som av oberoende zimbabwiska publicister beskrivs som en plattform för de kvarvarande vita rhodesierna.

Men även om Mugabe försvinner, försvinner inte jordfrågan. Bestämmelserna för omfördelning av jorden i Lancaster House-avtalet, som blev Zimbabwes grundlag, präglades av principen "frivillig säljare" och av ersättning till marknadsmässiga priser. När hälften av Rhodesias vita lämnade det självständiga Zimbabwe stannade de vita storfarmarna kvar. Dessa vita ville inte sälja sin jord till rimliga priser och regeringen såg inte mycket av de brittiska, amerikanska och bl a svenska pengar som hade utlovats för jorduppköp.

Tony Blairs regering anger som skäl till att inte uppfylla sina löften, att omfördelad jord går till Mugabes kumpaner. Det rör sig om 1 700 farmer statlig mark som arrenderas ut för en spottstyver; så lågt är arrendet att det inte ens tvingar arrendatorn att bruka jorden. Detta enligt en lag från Ian Smiths tid. Vita innehar fortfarande jord sedan dess.

De vita jordägarna har inte köpt sin mark (utom naturligtvis med individuella undantag). Historiskt sett roffade de helt enkelt åt sig den afrikanska mark som de fortfarande beskriver som obrukad och till och med obebodd. Detta skedde med början för inte mer än 110 år sedan och betalning för marken sändes till drottning Victorias kassakistor.

Tyvärr kan vi få se fortsättning på det zimbabwiska problemet i övriga delar av södra Afrika; inget av dessa länder har löst den orättfärdiga koloniala fördelningen av jorden. Exempelvis Sydafrika där 70.000 vita farmare äger 72 procent av arealen medan 300 gånger så många svarta jordbrukare har 14 procent. •

"Jag vill skjuta en innan jag dör!"

När jag 1983 kom till Zimbabwe räknade jag med att få stå ut med åtminstone tråkningar eftersom folk ju inte skulle kunna veta att jag var en snäll svensk (från Sverige hade både statlig och annan hjälp kommit till befrielseströrelserna under kriget). Men enda gången jag blev ombedd att fara och flyga var det av en vit järnhandelsinnehavare som jag kritiserade för att han begärde hutlösa priser för importerade reservdelar till pallvagnar på mitt statliga tryckeri.

I övrigt utsattes jag inte en enda gång för minsta obehag för min hudfärgs skull.

Men jag umgicks även med vita på fritiden. De var förskräckliga. Om än mycket gästfria och vänliga emot mig och

min familj, "svenskarna som ju trots allt var en förstärkning av det vita läget". Det värsta exemplet gav våra grannar, ett äldre par. Mannen var invandrad sydafrikan och kvinnan infödd, skolkamrat med Ian Smith.

Mr och Mrs Wells var så snälla mot oss. Särskilt när min fru Solvei var sjuk. Mrs Wells bjöd ofta in Solvei och minsta flickan Kerstin på eftermiddagste. Med sitt vita hår och milda sätt var hon en hundraprocentig engelsk dam. En dag sa hon vid teet och kakorna: "Jag vet att jag inte borde säga detta till er som är svenskar; men jag hatar dem så att jag vill skjuta en innan jag dör."

Detta var ingen extrem vit ståndpunkt.

Lasse Lindström